

DOI 10.15589/jnn20160302
 УДК 797.14.093.1(100):629.524.4
 Є78

FEATURES OF THE WORLD SAILING REGATTA BY YACHT

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СВІТОВИХ ВІТРИЛЬНИХ РЕГАТ ЗА КАТЕГОРІЯМИ ТА КЛАСАМИ ЯХТ

Svitlana H. Yeroshkina
 svitlanayeroshkina@ukr.net
 ORCID: 0000-0001-7571-4807

С. Г. Єрошкіна,
 асп.

National University «Odessa Maritime Academy», Odessa
Національний Університет «Одеська Морська Академія», м. Одеса

Abstract. The trend of processes that occur in the global yachting (sailing) and its influence on the modern world yachting in general have been studied. The behavior of modern sailing regattas in categories and classes of yachts has been estimated.

Keywords: yachting, regatta, sailing racing.

Анотація. У роботі досліджено тенденції процесів, що відбувалися у світовому яхтингу (яхтовому спорту) та його вплив на світовий сучасний яхтинг у цілому. Подано оцінку сучасних особливостей проведення вітрильних регат за категоріями та класам яхт.

Ключові слова: яхтинг, регата, вітрильна гонка.

Аннотация. В работе исследованы тенденции процессов, которые происходили в мировом яхтинге (парусном спорте) и его влияние на мировой современный яхтинг в целом. Дана оценка современных особенностей проведения парусных регат по категориям и классам яхт.

Ключевые слова: яхтинг, регата, парусная гонка.

REFERENCES

- [1] Glovatskiy V. *Uvlekatelnyy mir parusov* [Fascinating world of sails]. Moscow, Progress Publ., 1981. Mode of access: http://royallib.com/read/glovatskiy_volodzimeg/uvlekatelnyy_mir_parusov.html#0.
- [2] *Domashnyaya yakht-verf* [Home Yacht shipyard]. Mode of access: <https://yachtshipyard.wordpress.com/>
- [3] *Internet-izdanie «Chernomor»* [Internet publication «Chernomor»]. Mode of access: <http://chernomor.com/>.
- [4] *Katera i yakhty* [Boats and yachts]. Mode of access: <http://katera.ru/>.
- [5] Americas Cup. Mode of access: <https://www.americascup.com>.
- [6] Clipper. Round the world. Mode of access: <https://www.clipperroundtheworld.com/about/about-the-race>.
- [7] Björn Landström, Michael R. Phillips. *The Ship: An Illustrated History*. New York, Doubleday Publ., 1983. 309 p.
- [8] Review Boat Show Avenue, 2015–2016. Mode of access: <http://www.yachtingworld.com/reviews>.
- [9] Review Monaco Boat Show, 2015. Mode of access: <http://www.superyachtnews.com/monaco-yacht-show/23712/monaco-yacht-show-2015-review.html>.
- [10] Review Yachting World, 2015–2016. Mode of access: <http://www.yachtingworld.com/reviews>.
- [11] Seafarers Journal. Mode of access: <http://www.seafarersjournal.com/>.
- [12] World's largest luxury yachts. Mode of access: <http://www.boatinternational.com/yachts/the-register/top-200-largest-yachts--25027>.
- [13] World Sailing [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sailing.org>.
- [14] World Superyachts Awards, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.boatinternational.com/luxury-yacht-events/world-superyacht-awards/world-superyacht-awards-2015-winners--25845>.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Яхтинг є однією з найпривабливіших та найяскравіших складових сегментів морського пасажирського транспорту будь-якої країни. Яхтинг — це сміливі гонки професійних яхтсменів.

Вітрильний спорт має багато особливостей та різноманітних проявів, тому так вкрай необхідно чітко розуміти та вміти розподіляти яхти за їх призначенням, класифікацією та іншим компонентам.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням яхтингу (на фоні теоретичних та практичних навчальних видань), спрямованих на навчання основам елементам теорії вітрильних яхт, особливостям конструкції крейсерсько-гоночних яхт, морської практики та основам морського права були присвячені роботи численних іноземних і вітчизняних науковців. Серед вітчизняних слід відзначити Д. Курбатова, Є. Леонтьєва, Б. Немірова, Н. Григор'єва, Ю. Крючкова, В. Лапіна, Б. Лобач-Жученко та інших. Серед іноземних гідні праці відзначаються у Х. Дю Плєсі, Ч. Мархая (Польща), К. Рейнка (Германія), Л. Лютьєна (Германія), І. Муса (Германія), К. Джермана, Я. Проктора (Англія), А. Колса (Англія), Б. Бонда (Англія), Е. Твайнейма (Англія), П. Ельвстрема (Данія), І. Шульта (Германія), В. Гловацького (Польща) та інших.

Чітке розподілення вітрильних човнів згідно вимогам Федерацій вітрильного спорту багатьох країн та місцевих яхт-клубів — є основним і необхідним питанням у яхтингу.

МЕТА РОБОТИ — дослідження питання розподілу сучасних світових вітрильних човнів за чіткими критеріями.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Не можна також точно сказати і визначити коли ж зародився яхтинг (від англ. yacht-яхта: яхтинг — стиль життя, зв'язаний з морем, гонками та яхтовим спортом), коли у людей з'явилась ціль перемогти. У різних народів це становлення проходило по різному часу та вітку історії. Офіційно прийнято вести відлік часу, починаючи з першого документа про аматорське плавання під вітрилами — прохання голандського хірурга Генрі де Вогта від 19 квітня 1601 р. дозволу на рейс від Флісінгена до Лондона «у невеликому відкритому човні, абсолютно самостійно, розраховуючи лише на Провидіння». Дальність дистанції складала 130 миль. Тобто, голандці, а не англійці (хоча й досі йдуть по цьому питанню суперечки), першими почали плавати під вітрилами заради власного задоволення та спортивного інтересу. Перші голандські човни були одномачтові з затишними каютами, вони належали багатим та призначалися для відпочинку та морських прогулянок. Голандський яхтинг надав значний вплив також на яхтобудівництво інших країн (у 1614 році в Новому Амстердамі (Нью-Йорку) була побудована яхта «Онруст» згідно голандського зразка). Незабаром яхти з'явилися в Данії, Пруссії та Росії [1].

Перший яхт-клуб з'явився в Англії у 1720 р. (хоч російські історики вважають цей факт спірним і твердять, що вже в 1718 р. вперше в світі Петро I заснував яхт-клуб під назвою «Невський флот»). Так чи інакше але перші гонки між вітрильними човнами пройшли в Англії на човнах власних споруд. Яхтинг у ті часи був привілеєм лише царствених осіб [1].

Перша зареєстрована вітрильна гонка була проведена в Англії у 1661 р. між яхтами короля Карла II та герцога Йоркського. Вона проходила по річці Темзі від Гринвічу до Гренвсенду, приз-100 фунтів. Перша зареєстрована регата вітрильних яхт пізніше проводилась у південно-західній частині Ірландії у 1720 р. водним клубом гавані Корка. У 1749 р. невеликий флот гоночних яхт на річці Темзі був названий Кемберлендським флотом. Гонки яхт розвивались всюди-в Європі, Північній Америці. У 1835 р. в Америці була проведена перша неофіційна гонка вздовж мису Код між капітанами двох шхун. Нью-Йоркський яхт-клуб був заснований у 1844 р. та провів першу регату у 1845 р. Во Франції після першої регати, яка відбулась у 1839 р., був створений Гоночний союз Гавра. Але після перших гонок було зрозуміло, що тільки яхти найбільшої довжини можуть претендувати на виграш у змаганнях. Чим довше ватерлінія яхти, тим більш її швидкість. Так, у 1829 р. була введена система гандикапа, по якій яхти розподіляли на 6 класів згідно із застарілим способом обміру комерційного тоннажу. За цим правилом потенційна швидкість яхти вимірювали в залежності перевозити вантаж. Проектувальники шукали способи обходу правил гандикапа: яхти робили довшими для збільшення їх потенційної швидкості, ширину зменшили для скорочення вантажомісткості. При такій системі гандикапа яхти вже становились все менш морехідними. Час вимагав нового правила, яке і було запропоновано конструктором яхт Діксоном-Кемпом у 1886 р. Ціль цього правила — стримати тенденцію розвитку яхт-лінійок, тонких, вузьких човнів. Це питання було вирішено до 1907 р., доки метричні класи не витіснили бальні. Гоночний бал яхти залежав відтепер не від площі вітрила та довжини ватерлінії. Також було приділену вага на розміри яхт, з тим, щоб забезпечити проектування човнів з повними обводами. Більшість яхт мали відтепер гоночний бал, який висловлювався у метрах. Метричні класи розвивалися до I світової війни. Найбільш популярні були 6-, 8-, 12- та 15-метрові яхти, хоч у той час будувались і 5-, 7-, 9-, 19- та 23-метрові. Не всі класи витримали випробування часом. Після 1918 р. залишились тільки 6-, 8- та 12-метрові яхти. Вони протримались 40 років та перетворились на класику-конструкцію 6-метрові яхти. Іноді вони ще зустрічаються у різних куточках земної кулі. Другий клас яхт залишився на сьогодні — 12-метровий, який бере участь тільки на гонка Кубка Америки. Багато яхт 1890-х рр. буди без сумнівів швидше сучасних [1]. Однак наявність гафельного озброєння не давало їм плавати так же круто до вітру, як можуть це зробити сучасні яхти.

На сьогодні світовий яхтинг являє собою потужний флот, який складається з найсучасніших, найшвидкіших човнів, обладнаних новітніми навігаційними приладами та пристроями. Слово «яхтинг»

походить від нідерл. *jacht*, від *jagen* — гнати, переслідувати. У сучасному світі моторні, вітрильні та вітрильно-моторні яхти для проведення регат поділяються на наступні категорії:

- за світовою класифікацією моторних яхт: категорія А Оушн (Ocean): вітер понад 8 Б (> 20 м/с), висота хвилі більш ніж 4 м; категорія В Офшор (Offshore): вітер до 8 Б включно, хвиля до 4 м включно; категорія С Іншор (Inshore) прибережні води, затоки, озера. Вітер до 6 Б, хвиля до 2 м; категорія D Шелтеред Ватерс (Sheltered Waters) закриті акваторії. Вітер до 4 Б, хвиля до 0,5 м. Категорії встановлені Директивою СЕ за № 94/35/СЕ та розроблені під назвою Institute Recreational Craft (IRC) [13];

- за типом яхт: яхта для прибережних гонок; денний крейсер (дейккруйзер); крейсерсько-гоночна яхта; гоночна яхта відкритого моря; віжка крейсерська яхта; мегаяхта;

- за районом плавання: навколосвітня; океанська; морська; локальна;

- за типом (класом) яхт: монотипні (згідно правил обміру та сконструйованих по регламентованим принципам); змагання максі яхт (довжина, яких не менш 30 м (100 футів)); змагання яхт, згідних обмірної формулі (площа вітрил, довжина та водотоннажність лімітовано певною величиною); гонки крейсерських кілевих яхт та швертботів (участь у змаганні човнів двох типів); крейсерські яхти (які можуть робити автономні довгі переходи та мають каюти); швертботи (від нім. *Schwertboot* — «човен з мечем») — човни, які не мають баластного кіля та оснащені швертом; змагання однокорпусних яхт; змагання на катамаранах (від тамільського *каттумарам* — «зв'язані колоди») — двокорпусні яхти; змагання на тримаранах (введено з 2014 р.) — трипалубних човнах [11];

- за професійним цензом: професійні; аматорські; змішані;

- за складом екіпажу: одиночні (1 людина); командні (від 2 до 40 і більш); вікові (беруть участь тільки спортсмени певного віку); за статевою ознакою (або чоловіки, або жінки);

- за видом дистанції: етапні (дистанція поділена на кілька відрізків (етапів)); рейсові — яхти слідуєть за визначеним маршрутом, без заходів до портів та зупинок (але при необхідності може стати на якір);

- за довжиною дистанції: короткі, довгі;

- за правилами проведення змагань: матчеві (переможець змагань визначається за результатами серії матчів між парами учасників); командні (кілька команд яхтсменів змагаються між собою); з пересадкою (кожен з спортсменів по чергово проходить дистанцію на усіх яхтах, які беруть участь у змаганнях); гандикапні (у гонках беруть участь човні різних класів, результат перераховується по гандикапним балам, які відображають особливості того чи іншого човна);

за приходу (перемагає той човен, який прийшов до фінішу першим) [11];

- за формою корпусу: кілеві яхти (днище яхти корпусу повільно переходить до своєрідного вузького, але глибокого плавника, який практично не заважає руху яхти вперед, але створює боковий опір) та швертботи (мають мілкосидячий та більш ширший корпус відносно кілевих яхт); компроміси (яхти, які мають змішану побудову корпусу — гібрид кілевої яхти та швертботу та мають осадку меншу, ніж у кілевих, але більшу ніж у швертботів); яхти з «падаючим кілем» (вид компромісів, у яких шверт — це важкий баласний плавник, для підйому якого потребується спеціальний силовий механізм) [11];

- за кількістю корпусів: однокорпусні та багатокорпусні (катамарани, тримарани — бувають як вітрильні, так і моторні);

- за кваліфікацією (класом): олімпійські (клас яхт, обраних Міжнародною федерацією вітрильного спорту (International Sailing Federation (ISAF)) для участі в Олімпійських іграх: «Neil Pryde RS:X» — вітрильна дошка (віндсерфінг), площа вітрила $8,5\text{ м}^2$; «Лазер-Стандарт» та «Лазер-Радіал», площа вітрил $7,06\text{ м}^2$) [13]; національні (клас яхт, затверджений Національним органом країни (Федерацією) в якості національного класу та має Правила класу та свою Асоціацію: «Ем-Ка», площа: грот $15,4\text{ м}^2$, стаксель $7,1\text{ м}^2$, генакер 27 м^2 ; «Open-800») [13]; міжнародні (клас яхт, затверджений Міжнародною федерацією вітрильного спорту у складі таких та має Правила класу і свою Асоціацію: «Летючий голландець» (Flying Dutchman), характеристики: вага яхти з вітрильною екіпіровкою 165 кг , площа грота $10,2\text{ м}^2$, площа генуї $8,4\text{ м}^2$, площа спінакера 21 м^2 ; «Містраль», характеристики: вітрила $5,8\text{--}9,5\text{ м}^2$, плавник $43\text{--}50\text{ см}$; «Дракон», характеристики: $1000\text{--}1020\text{ кг}$ — балансний кіль, грот 16 м^2 , генуя $11,7\text{ м}^2$, спінакер $23,6\text{ м}^2$; «Снайп», характеристики: площа вітрил $10,7\text{ м}^2$, грот $7,5\text{ м}^2$, стаксель $3,2\text{ м}^2$, висота мачти $6,5\text{ м}$; «Мікро», характеристики: вага $500\text{--}600\text{ кг}$, довжина корпусу $5,5\text{ м}$, габаритна ширина не більш ніж $2,5\text{ м}$) [13];

- за обводом корпусу: плоскодонні, круглоскулі, гостроскулі, реданні, безреданні, катамаранні, тримаранні, змішані;

- за матеріалом корпусу: дерев'яні, металеві, пластмасові, композитні.

- за конструкцією набору корпусу: поперечні, продольні, змішані, безнаборні;

- за статутом: чартерні; приватні;

- за вітрильним озброєнням: для одномачтових яхт — «бермудський шлюп» з «топовим» та «дробним» озброєннями, для двомачтових яхт — по човнам типу йол, кеч, шхуна;

- за матеріалом для мачт: дерево, алюміній, вуглеволокно;

— за матеріалом для вітрил: бавовняні; ламінована та композитна парусина; кубенове волокно; карбонові; РВО.

За ареалом проходження найбільш відомі світові вітрильні регати охоплюють дуже велику площу та час. Змагання проводились з середини XIX ст. у Германії, Франції, Великобританії, Італії, Іспанії, а з кінця XIX ст. — початку XX ст. — у Данії, Швеції, США, країнах Латинської Америки. За престижем і статутом це:

— Кільська регата-проходить з 1897 р. у Кільській бухті Балтійського моря біля узбережжя Германії;

— Кубок Америки (America's Cup) — одне з найстаріших міжнародних змагань [13];

— Океанська гонка Вольво (Volvo Ocean Race) — навколосвітня командна регата, до участі в якій мають допуск яхти класа Вольво 70 (однокорпусні, одномачтові вітрильні човни, довжина яких складає 21,5 м, осадка — 4,5 м). Включає 10 океанських етапів та короткі змагання в акваторіях міст (портові гонки) [10];

— Регата Ванде Глоб (Vande Globe) — заснована у 1989 р. Філіпом Жанто (Франція) — єдина одиночна навколосвітня регата, яка не припускає зупинок човна десь та отримання сторонньої допомоги. Проводиться на яхтах класу Open 60 (до 2004 р. — Open 50). Щоб взяти участь у цій регаті яхтсмен повинен довести свою компетентність, зробивши кваліфікаційний перехід через океан (довжина дистанції — 2,5 тис. миль, швидкість — 7 вузлів) [10];

— Регата Велюкс 5 океанів (Velux 5 Oceans) — навколосвітня гонка яхт поодиноці. Спочатку регата найменувалась офіційно BOC Challenge, пізніше — Around Alone, а з початку 2006 р., коли спонсором змагань стала компанія Velux — була перейменована у Velux 5 Oceans. Гонка проходить у 3 етапи, загальна дистанція складає 30000 миль [10];

— Регата Сідней-Хобарт (Rolex Sydney Hobart Yacht Race) проводиться з 1945 р., стартує щорічно 26 грудня у бухті Сіднея, фінішує у порті Хобарт (р. Деруент, Тасманія). Змагання організовано Королівським яхт-клубом Тасманії та яхт-клубом Австралії, з 2002 р. — спонсором виступає компанія Rolex (Швейцарія). Узяти участь можуть тільки човни, які відповідають вимогам (довжина від 30 до 100 футів) та за півроку до початку регати пройшли кваліфіковану гонку але океанський перехід — не менш ніж 150 морських миль. У команді повинно бути не менш ніж 6 чоловік старше 18 років. На борту повинно бути 2 людини, які зможуть надати кваліфіковану медичну допомогу та 2 радіооператори. Кожен член команди повинен мати індивідуальний радіобуй (PLB або EPIRB). У гонці можуть брати участь як професіонали-яхтсмени так і любителі [13];

— Регата The Tall Ship's Races Baltic (Тол Шипс Рейсес Балтик) — до 1872 р. мала назву Каті Сарк (Cutty Sark) на честь англійського кліпера, подолавшого шлях з Австралії до Англії за 69 днів. Одна з більших регат у світі. Допускають усі вітрильні човни, довжина яких більш ніж 9,14 м та членами команди можуть бути тільки молоді люди від 15 до 25 років. Змагання проходять у 3 етапи: 1-й — проходить між 2-ма портами, 2-й — вільне плавання, 3-й — гонки. Головний приз змагань — срібна модель вітрильника «Каті Сарк» [13].

ВИСНОВКИ. 1. Дослідженнями встановлені історичні події щодо зародження метричних класів, гандикапу, появи перших регат та гонок за класами.

2. Проведена характеристика яхт за їх призначенням та кваліфікаційним вимогам.

3. Проведено та зроблено розподіл найсучасніших та найпрестижніших вітрильних регат світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Гловацкий, В. Увлекательный мир парусов [Электронный ресурс] : пер. с польского / В. Гловацкий. — М. : Прогресс, 1981. — Режим доступа: http://royallib.com/read/glovatskiy_volodzimeg/uvlekatelny_mir_parusov.html#0.
- [2] Домашняя яхт-верфь [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://yachtshipyard.wordpress.com/>.
- [3] Интернет-издание «Черномор» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://chernomor.com/>.
- [4] Катера и яхты [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://katera.ru/>.
- [5] Americas Cup [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.americascup.com>.
- [6] Clipper. Round the world [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.clipperroundtheworld.com/about/about-the-race>.
- [7] Landström, B. The Ship: An Illustrated History [Text] / Björn Landström, Michael R. Phillips. — New York : Doubleday, 1983. — 309 p.
- [8] Review Boat Show Avenue, 2015–2016 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.yachtingworld.com/reviews>.
- [9] Review Monaco Boat Show, 2015 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.superyachtnews.com/monaco-yacht-show/23712/monaco-yacht-show-2015-review.html>.
- [10] Review Yachting World, 2015–2016 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.yachtingworld.com/reviews>.
- [11] Seafarers Journal [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.seafarersjournal.com/>.

- [12] World's largest luxury yachts [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.boatinternational.com/yachts/the-register/top-200-largest-yachts--25027>.
- [13] World Sailing [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <https://www.sailing.org>.
- [14] World Superyachts Awards, 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://www.boatinternational.com/luxury-yacht-events/world-superyacht-awards/world-superyacht-awards-2015-winners--25845>.

© С. Г. Єрошкіна

Надійшла до редколегії 12.07.2016

Статтю рекомендує до друку
канд. техн. наук, проф. *О. І. Лабін*